

Omistajanvaihdospolku yrittäjyyteen

Yrittäjyyden rooli korostuu entisestään tulevaisuudessa. Yrittäjyyteen kannustetaan entistä enemmän jo opiskelujen aikana, ja yrittäjyyden voi aloittaa myös ostamalla yrityksen tai sen liiketoiminnan. Useat tutkimukset osoittavat, että omistajanvaihdos on matalampiriskinen vaihtoehto kuin uuden perustaminen (ks. esim. Sipponen 2017). Valmiin ja jo toimivan yrityksen tai liiketoiminnan ostamisen vahvuuksina pidetään olemassa olevaa kassavirtaa, käytännössä testattuja toimintatapoja, toimivia suhteita yhteistyökumppaneiden kanssa ja liiketoiminnan tunnettuutta. Lisäksi omistajanvaihdosten myötä suurempi osa yrityksistä on hengissä viiden vuoden jälkeen kuin uutena perustetuista yrityksistä.

Yleisesti on tiedossa, että yritysten on vaikea löytää sopivaa jatkajaa toiminnalleen. Yrityksillä ei myöskään ole välttämättä kovin hyvää käsitystä omistajanvaihdosprosessin kokonaisuudesta ja tietoa, millaista asiantuntija-apua olisi parhaiten saatavissa. Omistajanvaihdos on monella tasolla vaativa ja aikaa vievä prosessi, jonka käynnistyminen vaatii monenlaista kypsyttelyä ja pohdintaa.

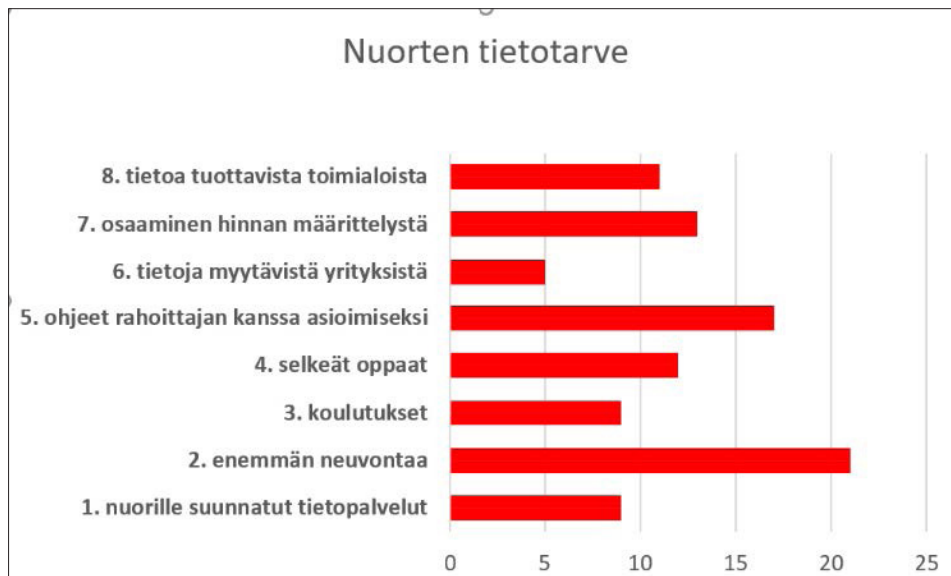
Omistajanvaihdosfoorumin puheenjohtaja Jari Huovinen Elinkeinoelämän Keskusliitosta toteaa, että ”Konkarien rinnalla tarvitsemme kuitenkin nykyistä enemmän myös kansainväliseen kasvuun tähtääviä nuoria jatkajia. Osa startupinnostuksesta olisikin tärkeää saada suunnattua olemassa olevien yritysten jatkamiseen. Kun asiakkaat, markkina-asema ja tiimit ovat valmiina, voivat kasvunälkäiset nuoret saavuttaa nopeammin tavoitteensa”. (EK 2019)

Ammatillisessa koulutuksessa on hyvä tilaisuus ohjata opiskelijoita paitsi itse yrittäjyyteen, mutta myös omistajanvaihdokseen yhtenä uravaihtoehtona. Kaikilla aloilla on pakollisia yrittäjyysopintoja, joiden tarkoitus on lähinnä herätellä yrittäjyyteen ja sen mahdollisuuksiin. Yrittäjyyden valinnaiset opinnot Yritystoiminnan suunnittelu ja Yrityksessä toimiminen taas antavat valmiudet uuden yrityksen perustamiseen tai omistajanvaihdoksen suunnitteluun. Erilaiset projektit työelämän kanssa taas vahvistavat opiskelijoiden yrittäjävalmiuksia. Lisäksi kaikkien opintojen pedagogiset menetelmät vahvistavat paitsi yrittäjämäistä toimintaa, mutta myös yrittäjyyttä ammattina tai työntekijänä toimimisen yritteliäisyyttä. Lisäksi Yrittäjyyskoulu- ja ReStartUp-hanke edistävät omalta osaltaan opiskelijoiden tietoja ja taitoja yrittäjyyteen.

ReStartUp -hankkeen tehtävänä on saada yritystoiminnasta luopumista pohtivat yrittäjät ja potentiaaliset uudet jatkajat kohtaamaan toisensa. Hankkeessa tavoitteena on käynnistää innovaatioympäristö, joka tuottaa eri alojen yrityksille omistajanvaihdoksiin liittyvää osaamista ja liiketoiminnan kasvua sekä uutta TKI-yhteistyötä ja yrittäjyyttä. Innovaatioympäristö jalostuu hankkeen myötä pysyväksi toimintamalliksi, joka edesauttaa yritysten, Lapin elinkeinoyhtiöiden ja oppilaitosten sekä yrityspalveluiden tuottajien yhteistyötä yritysten omistajanvaihdosten yhteydessä. Innovaatioympäristön kautta yrityksille tarjotaan tilaisuuksia kohdata potentiaalisia jatkajia ja löytää kehittämisideoita ja uusia liiketoimintamahdollisuuksia.

Lapin koulutuskeskus REDUn tehtävänä hankkeessa on herättää opiskelijoissa tietoisuutta omistajanvaihdoksesta yhtenä uramahdollisuutena opintojen jälkeen tai niiden aikana. Samoin työelämäjaksojen aikana opiskelijoilla on mahdollisuus saada hiljaista tietoa ja kokemusta yrittäjämäisestä tavasta toimia. Työelämäjaksojen aikana opiskelijat voivat myös kartoittaa mahdollisia ostettavia yrityksiä. Tämä edellyttää kuitenkin tietoa vaihdosprosessista ja opastusta, miten vaihdoksessa edetään ja keneltä voi pyytää apua.

ReStartUp -hanketta esiteltiin Kemin Kosmoksen avajaisissa nuorille joulukuun 3.12.2019. Samalla nuorilta (n. 90 henkilöä) kysyttiin, minkälaista tietoa he ajattelevat tarvitsevansa, jos olisivat aloittamassa yritystoimintaa omistajanvaihdoksen kautta. Kuvio 1. esittää, mitä tiedon tarpeita kyselyissä tuli esille. Kuviossa tiedon tarve on kuvattuna 1.-8. ja pylvään pituus kertoo, miten tärkeänä nuoret pitivät kyseistä tietoa.

Kuvio 1 Kyselyn tulokset (ReStartUp Lappi, Nuoret ja yrittäjyys)

Kyselyssä tuli esille, että oppisopimus on hyvä vaihtoehto myös omistajanvaihdoksiin valmistautumisessa. Siinä opiskelija voi jo opintojen aikana tutustua ostettavaan yritykseen ja sen tapaan toimia. Lisäksi hän voi miettiä, miten kehittäisi yritystä ja saisi siitä ”omannäköisensä”. Yhtenä toiveena nuorilla oli myös kuulla oikeita yrittäjätarinoita. Nuoret ovat kiinnostuneita yrittäjyydestä ja olemassa olevan yrityksen jatkamisesta – ei niinkään uuden perustamisesta. Yrittäjyyttä pidetään kuitenkin vaikeana ja pelottavana vaihtoehtona ammattiin. Ammatillisen koulutuksen yrittäjäopinnot keskittyvät uuden yrityksen perustamiseen, joten tietoa omistajanvaihdoksesta vaihtoehtona lähteä yrittäjäksi tarvitaan kipeästi. Omistajanvaihdoksia tarvitaan nyt ja nuorille tuleekin tarjota tietoa yrittäjyydestä koko opiskeluajan.

Näyttäisi siis siltä, että nuoret ovat valmiita yrittäjyyteen omistajanvaihdoksen kautta, jos he näkevät, että ostettavan yrityksen toiminnassa on tulevaisuutta. Start Up -buumista ollaan siis siirtymässä Restart Up -yrityksiin. Jatkaja tarvitsee kuitenkin kipinän kiinnostuksen heräämiseen ja kosolti tietoa, miten edetä, jotta hän voi visioda oman tavoitteensa ja suunnitelmat sen saavuttamiseksi.

REDUssa ollaankin ReStartUp -hankkeessa lisäämässä tietoisuutta omistajanvaihdoksista ja tekemässä tietopakettia sekä ohjeistusta omistajanvaihdoksista mahdollisuutena yrittäjäuralle. Tietoiskua aletaan levittää eri aloille heti sen valmistuttua. Lisäksi hankkeessa tehdään oma opas nuorille. Siinä selvennetään vaikeita yrittäjyyteen ja omistajanvaihdoksiin liittyviä termejä, omistajanvaihdoksen vaiheita ja ennen kaikkea tahoja, joilta saa apua esiin tuleviin ongelmiin. Tietopaketti ja opas annetaan kaikille opettajille ja opiskelijoille käyttöön.

LÄHTEET

- Elinkeinoelämän keskusliitto (EK) 2019. Yritysten jatkajiksi tarvitaan lisää nuoria. <https://ek.fi/ajankohtaista/tiedotteet/2019/11/06/tutkimus-yritysten-jatkajiksi-tarvitaan-lisaa-nuoria/>.
- Finnvera Oyj 2017. Yrityskauppa onnistuu kovalla prosentilla. <https://www.finnvera.fi/finnvera/uutishuone/uutiset/yrityskauppa-onnistuu-kovalla-prosentilla>.
- ReStartUp Lappi Nuoret ja yrittäjyys. WWW-sivu: <https://blogi.eoppimispalvelut.fi/restartup/>.
- Sipponen, E. 2017. Pk-yrityskauppojen menestystekijät ja sudenkuopat: viitekehys omistajanvaihdoksen haasteiden tunnistamiseksi. Pro Gradu-tutkielma Lappeenrannan teknillinen yliopisto. https://lutpub.lut.fi/bitstream/handle/10024/144149/ProGradu_Sipponen_final.pdf?sequence=1&isAllowed=y